

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Όσο προχωρεί ο άνθρωπος στην ηλικία και αποκτά μεγαλύτερη πείρα της ζωής, τόσο τείνει να παραδεχτεί (άλλο θέμα, αν τελικά το καταφέρνει) ότι πρέπει να περιορίζει τις αξιώσεις του και να μη περιμένει από τούτο τον κόσμο περισσότερα από όσα είναι δυνατόν να του παραχωρηθούν. Σ' αυτή τη δυσάρεστη αλλά σώφρονα παραδοχή έχουν από την ανώνυμη και την επώνυμη θυμοσοφία¹ δοθεί πολλές αποφθεγματικές διατυπώσεις που χάρη στη λακωνικότητά τους μένουν στη μνήμη και εύκολα περνούν από στόμα σε στόμα – απόδειξη ότι εκφράζουν ένα πολύτιμο θησαύρισμα της ανθρώπινης συνείδησης:

«Βέλτιον το μη χείρον»²

«Το καλύτερο είναι εχθρός του καλού»

«Στέργε³ τα παρόντα»

«Μηδέν άγαν»⁴ κτλ. κτλ.

Μέσα στις αδυναμίες του ανθρώπου είναι, φαίνεται, και αυτό το ασυγκράτητο, το ακαταμάχητο «πλέον έχειν» που δεν τον αφήνει να ικανοποιηθεί ποτέ με ό,τι αξιώθηκε να αποκτήσει, αλλά διαρκώς τον σπρώχνει να κερδίσει περισσότερα, να βουλευτεί καλύτερα, να πάει παραπάνω από κει που βρίσκεται, είτε για την οικονομική ευμάρεια και την κοινωνική προβολή πρόκειται, είτε για την επαγγελματική σταδιοδρομία και την πολιτική δύναμη. Σε βαθμό που γίνεται στο τέλος αξιοδάκρυτα δυστυχής. Δεν χαιρέται αυτό που του δόθηκε ως αμοιβή του μόχθου του ή ως δωρεά μιας

καλής σύμπτωσης. Ζητάει κι άλλο. Έπειτα κι άλλο. Και πάλι άλλο... χωρίς σταματημό, χωρίς να πει επιτέλους «φτάνει»!

[...]

Δεν καταδικάζουμε, δεν είναι νοητό να καταδικάσει κανείς τη φιλότιμη προσπάθεια του ανθρώπου να βελτιώσει τους όρους της ζωής του, της ατομικής και της συλλογικής. Προσπάθεια που απαιτεί θάρρος, μόχθο, θυσίες. Η παραίτηση απ' αυτό τον ευγενικό αγώνα, είτε σε αδιαφορία και οκνηρία οφείλεται είτε στην επιδίωξη εύκολων ικανοποιήσεων, είναι πάντοτε τεκμήριο ζωτικής ανεπάρκειας ή ηθικής αβελτηρίας⁵.

Αλλά το θέμα μας δεν είναι αυτό· εμείς υπογραμμίσαμε τη φθορά –φθορά σωματική και ψυχική– που φέρνει η ανυπομονησία, το λαχάνιασμα, ο «πανικός προς τα εμπρός», προς την ολοένα μεγαλύτερη και πιο εντυπωσιακή ανάδειξη, από ακόρεστη φιλοδοξία, πλεονεξία, αλαζονία. Και τούτο για δύο λόγους. Επειδή ένας τέτοιος χαρακτήρας πρώτα μπορεί, από το πάθος του παρασυρμένος, να κάνει είδωλό του την «επιτυχία για την επιτυχία», οπότε θα βρεθεί πολύ κοντά σ' έναν άλλο στόχο: στην «επιτυχία με όλα τα μέσα», θεμιτά και αθέμιτα, χωρίς διάκριση και ηθικούς ενδοιασμούς. Και δεύτερο κινδυνεύει, μέσα στη δίψα του θριάμβου «υπό οποιουσδήποτε όρους», να γίνει παρανάλωμα⁶ εκείνης της ακαταγώνιστης υπεροψίας, που οι Αρχαίοι την ονόμαζαν «ύβριν» και τη θεωρούσαν το πιο ολέθριο, το θανάσιμο αμάρτημα του ανθρώπου. Και στις δύο περιπτώσεις ο πλεονέκτης και αλαζών γίνεται ο ίδιος αίτιος της δυστυχίας του.

Και αν ακόμα, χάρη στους (ηθικά) λοξούς δρόμους που παίρνει για την ανάβασή του, κατορθώνει να κατακτά τη μια κορυφαία θέση ύστερ' από την άλλη, δεν πρόκειται ποτέ να γνωρίσει την ευτυχία, γιατί ο ανέντιμος θρίαμβος δεν αφήνει τη συνείδηση ήσυχη να τον χαρεί. (Όλους μπορούμε να γελάσουμε και να αποσπάσουμε την επιδοκιμασία τους, όχι τη συνείδησή μας.)

Έπειτα, ας μην ξεχνούμε ότι ο άνθρωπος που δεν βλέπει ή δεν θέλει να αναγνωρίσει τα όριά του και να παραδεχτεί

το «μη περαιτέρω», χάνει τον αυτοέλεγχο και από στιγμή σε στιγμή κινδυνεύει να παραπατήσει και να τσακιστεί. Οι τραγικοί ήρωες, που έχει πλάσει το θέατρο του πολιτισμού μας, αυτό το μοιραίο λάθος πλήρωσαν ακριβά. Έχασαν την επίγνωση των ορίων τους, των ανθρωπίνων ορίων. Δεν κατάλαβαν ότι κάποια βαθιά χαραγμένη γραμμή σημαδεύει ένα ανυπέροβλο σύνορο. Την αγνόησαν ή την περιφρόνησαν, και οι δειλαιοί⁷ πήδησαν την τάφο. Τους είχε τυφλώσει το πάθος της δύναμης, του πλούτου, της δόξας. Όταν αντιλήφθηκαν τη μωρία τους, ήταν αργά: η ευτυχία είχε γλυστρήσει μέσ' από τα χέρια τους, η ζωή με τις χαρές της είχε φύγει ανεπιστρεπτί...

(Ε. Π. Παπανούτσος, *Οι δρόμοι της ζωής. Δοκίμια*, Εκδ. Νόηση, Αθήνα 2003, σελ. 235-236, 238-239)

-
1. Η πρακτική φιλοσοφία, η φιλοσοφία της καθημερινότητας.
  2. Είναι καλύτερο αυτό που δεν είναι χειρότερο.
  3. Να δέχεσαι, να αρκείσαι.
  4. Τίποτε καθ' υπερβολήν.
  5. Ανεπάρκεια, διανοητική νωθρότητα, ανοησία, αμυαλιά.
  6. Αυτό που καταστρέφεται, που καίγεται.
  7. Ταλαίπωροι, άθλιοι, ελεεινοί.

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 80-100 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος του κειμένου: «(Όλους μπορούμε να γελάσουμε και να αποσπάσουμε την επιδοκιμασία τους, όχι τη συνείδησή μας.)»

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία (παραγωγική-επαγωγική) αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου; (**Όσο προχωρεί ... «Μηδέν άγαν» κτλ. κτλ.**). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: **σώφρονα, ευμάρεια, οκνηρία, ακόρεστη, επίγνωση.**

Μονάδες 5

B4. **διατυπώσεις, παραίτηση, υπεροψία, περιφρόνησαν, αντιλήφθηκαν:** Από το δεύτερο συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

Μονάδες 5

Γ. Ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου του σχολείου σας έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε σε εκδήλωση του πολιτιστικού συλλόγου της περιοχής σας τις απόψεις σας ως προς τη σχέση της ανθρώπινης πλεονεξίας με τον υλικό ευδαιμονισμό και να προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η ομιλία σας δεν πρέπει να ξεπερνά τα 10' (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : μετά την 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ